

קריאה באתיקה ניקומאכית לאריסטו;  
ד"ר אליעזר מלכיאל  
בן גוריון תשע"ט, סמסטר א

תיאור הקורס:

בתקופתנו זוכה האתיקה של אריסטו לתחייה מחודשת: רבים סבורים שהגישות הפילוסופיות המודרניות הביאו לרישוסו של העיסוק באתיקה, והם מוצאים במחשבותיו של אריסטו על השלמות האנושית – ועצם נקודת-הכניסה הזאת לתחום האתי היא הרחבה משיבת-נפש של פרספקטיבת-הדיון, יחסית לנקודת-המוצא של הגישות המודרניות -- מקור רב-השראה לליבונן של שאלות פילוסופיות עמוקות: האם אפשר לבסס תשובות לשאלות האתיות הנורמטיביות (בדבר החיים הראויים) על טבעו של האדם, או שמא יש פער בלתי ניתן לגישור בין ערכים (נורמטיביים) לבין עובדות, בין הדאוי למצוי? עד כמה צריכה תורה אתית, המעוניינת להדריך את החיים (ולפעמים) לחולל בהם תמורה, להתחשב בגבולות האפשריים? מהו היחס בין האדם כיצור טבעי בעל צרכים טבעיים וחתירה טבעית לאושר טבעי, לבין האדם כנעלה מן הטבע וכמתעלה מעל טבעו שלו, ברוא בצלם אלוהים ובדמותו המוסרית? מהו תפקידם של המקריות והמזל במימוש השלמות האנושית? מהו תפקידם של עקרונות מוסריים מופשטים בחיים הראויים? התשובות לשאלות אלה משליכות על תפיסת האתיקה בכלל, ומשקפות תפיסות אדם שונות. נשתדל לברר את תשובותיו של אריסטו אליהן ולעמוד מתוכן על מכלול גישתו האתית. זאת נעשה אגב קריאה בספר 'אתיקה' של אריסטו ותוך התייחסות להוגים עתיקים, מודרניים ועכשוויים.

Reading in Aristotle's *Ethics*

Aristotle's *Ethics* is viewed by many contemporary philosophers as a source of inspiration and deep insight in addressing deep philosophical issues. Is it possible to ground normative ethical positions on human *nature*, or is there an unbridgeable gulf between norms and facts of nature? How far should an ethical view, that seeks to *transform* life, take what is 'given' and 'natural' into consideration (and in what way)? What role do luck and contingency play in the realization of the human good? Answers to these (and related) questions have ramifications on the nature of human freedom and autonomy and on the very nature of ethics. We shall try to glean Aristotle's answers to these questions off his text, engaging ancient, modern and contemporary philosophers along the way.

רשימת קריאה (דרישת חובה מסומנת ב\*):

\*פרקים נבחרים (ספרים א-ג, ו, ז, ח, י) באתיקה הניקומאכית של אריסטו, מהדורת ניקומאכוס, תרגום י' ג' ליבס, שוקן, ירושלים, תשמ"ה

מבואיים:

Bostock, D. (2000): *Aristotle's Ethics*, Oxford University Press

Pakaluk, M. (2005): *Aristotle's Nicomachean Ethics*, Cambridge University Press

פרשנות:

מקנטייר, א' (1984): מעבר למידה הטובה, הוצאת שלם, פרקים 11-12

\*Ackrill, J.L.: "Aristotle on Eudaimonia", in Rorty A. O. (ed.) (1980), pp. 15-33

\*Hursthouse, R. (1980-1981): "A False Doctrine of the Mean", *Proceedings of the Aristotelian Society* 81, pp. 57-72

Anas J. (1993), *The Morality of Happiness*, Oxford University Press

Irvin, T. H. (1980): "Reason and Responsibility in Aristotle", in Rorty A. O. (ed.) (1980), 117-155

\*Kosman, L. A. (1980): *Being Properly Affected: Virtues and Feelings in Aristotle's Ethics*, in Rorty A. O. (ed.) (1980), pp. 103-116

\*Nussbaum M. A. C.: *The Fragility of the Good* (updated edition), Cambridge University Press, chp. 1

\*Wiggins, D. (1980): "Deliberation and Practical Reason", in Rorty A. O. (ed.) (1980), pp. 221-240

Broadie S. (1991): *Ethics with Aristotle*, Oxford University Press

- Burnyeat, M. (1980): "Aristotle on Learning to Be Good", in Rorty A. O. (ed.) (1980), pp. 69-92
- Curzer, H. (1996): "A Defence of Aristotle's Doctrine of the Mean", *Ancient Philosophy* 16, pp. 47-69
- Heinaman, R. (1988): "Eudaimonia and Self-Sufficiency in the Nicomachean Ethics", *Phronesis* 33, pp. 35-41
- Kraut, R. (1979): "Two Conceptions of Happiness", *Philosophical Review* 88, pp. 167-197
- \*McDowell, J. (1979): "Virtue and Reason", *The Monist* 1979, pp. 331-350.
- Nagel, T.: "Aristotle on Eudaimonia", in Rorty A. O. (ed.) (1980), pp. 7-14
- Rorty A. O. (ed.) (1980): *Essays on Aristotle's Ethics*, University of California Press
- Urmson, J.O (1973): "Aristotle's Doctrine of the Mean", , in Rorty A. O. (ed.) (1980), pp. 157-169

<http://www.perseus.tufts.edu/hopper/text?doc=Perseus:text:1999.01.0050> : אתיקה אודמית באתר פרסאוס

#### פרשיות לימודים

- (א) הטוב העליון; מוסר ואתיקה; אתיקה ב'גובה העיניים'
- (ב) אתיקה נטורליסטית: טבע האדם, תכליתו ואושרו (יודמוניה, אָרְגוֹן)
- (ג) אתיקה לבני אדם ולא לאלים: אוטרקיה, אוטונומיה ומזל
- (ד) מידה טובה: אופי, בין הרציונלי לאי-רציונלי, טבע ראשון וטבע שני
- (ה) פעולה, פעולה רצונית, בחירה, אקרסיה (חולשת הרצון; כניעה ליצר)
- (ו) חכמה עיונית ותבונה מעשית
- (ז) תבונה ואומנות, פעולה ויצירה
- (ח) ידידות
- (ט) חיים של עיון

#### דרישות הקורס:

נוכחות בשיעורים היא חובה. לקראת כל שיעור תתבקשו לקרוא פרקים מתוך האתיקה, שאגדיר משיעור לשיעור, ולתת את דעתכם על הנאמר בהם לאור שאלה שאציג להנחיית הקריאה. פְּעָמִים ספורות במהלך הסמסטר אבקשכם להשיב על השאלה בכתב, ולשגר את תשובתכם (באמצעות אתר הקורס במודל) לעיוני.

מטלת הסיום בקורס תהיה בחינת בית. במסגרתה תתבקשו להשיב על שאלות שנוגעות לנושאים שנידונים בספר ועלו בשיעור. בתשובותיכם תידרשו בין השאר לפרש בדקדקנות מובאה מן האתיקה שנוגעת לנושא השאלה.

מתכונת הציון בקורס: ציון הקורס ייקבע על פי ציון הבחינה, מתוך שימת-לב לעמידתכם בדרישות הקריאה השוטפות (ובכללן תשובותיכם לשאלות להנחיית הקריאה).